

Andragoški center Slovenije

83. Spretnosti odraslih v Sloveniji po podatkih raziskave PIAAC

Opredelitev spretnosti odraslih

Spretnosti populacije, v na znanju temelječi družbi, so ključne za polno sodelovanje v gospodarstvih in družbah, ki temeljijo na znanju. Hkrati pa vlade potrebujejo jasno sliko o tem, koliko so njihovi državljani opremljeni s temeljnimi spretnostmi, saj so ljudje z nizko ravno spretnosti pogosteje brezposelni, so nižjega ekonomskega statusa, slabšega zdravja in so manj družbeno aktivni.

Izraz 'spretnosti' se v strokovni literaturi razlikuje od izraza 'kompetenc'. Kompetenca se praviloma predstavlja kot sposobnost, ki se lahko uporablja v sorazmerno velikem številu 'resničnih' kontekstov. Spretnost pa je sestavni del kompetence, specifična sposobnost, relevantna za specifičen kontekst. V raziskavi PIAAC (Mednarodna raziskava za merjenje spretnosti odraslih) se oba izraza nanašata na zmožnost ali sposobnost posameznika, da v dani situaciji primerno deluje. Po tej raziskavi so spretnosti 'ključne kompetence za procesiranje informacij'.

Raziskava spretnosti odraslih je del Programa za mednarodno ocenjevanje kompetenc in meri zmožnosti odraslih na področju treh spretnosti za procesiranje informacij, ki so bistvene za polno sodelovanje v gospodarstvih in družbah znanja v 21. stoletju. To so besedilne, matematične in spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatem okolju (TBO) (Raziskava spretnosti odraslih: Vodnik za bralca, 2013).

Besedilne spretnosti so definirane kot zmožnost razumeti, ovrednotiti, uporabiti in se angažirati s pisnimi besedili, da bi sodelovali v družbi, dosegli svoje cilje in razvili svoje znanje in potencial.

Matematične spretnosti so opredeljene kot zmožnost dostopati, uporabljati, interpretirati in sporočati matematične informacije ter zamisli z namenom, da se lotimo in obvladamo matematične zahteve v raznovrstnih situacijah v življenju odraslih.

Reševanje problemov v tehnološko bogatih okoljih pa se obravnava kot zmožnost uporabe digitalne tehnologije, komunikacijskih orodij in omrežja, z namenom pridobivati in ovrednotiti informacij, komunicirati z drugimi in opravljati praktične naloge. (Raziskava spretnosti odraslih, 2013: Vodnik za bralca).

V raziskavi so bili zagotovljeni podatki o tem, kako in koliko odrasli prebivalci uporabljajo spretnosti pri delu in v vsakdanjem življenju. Pokazala je, na kakšen način se te spretnosti razvijajo, vzdržujejo in pojenjajo v teku življenja. Poseben poudarek je bil na merjenje vpliva spretnosti na ekonomski in socialni položaj posameznika, na razvitost panoge, regije in države.

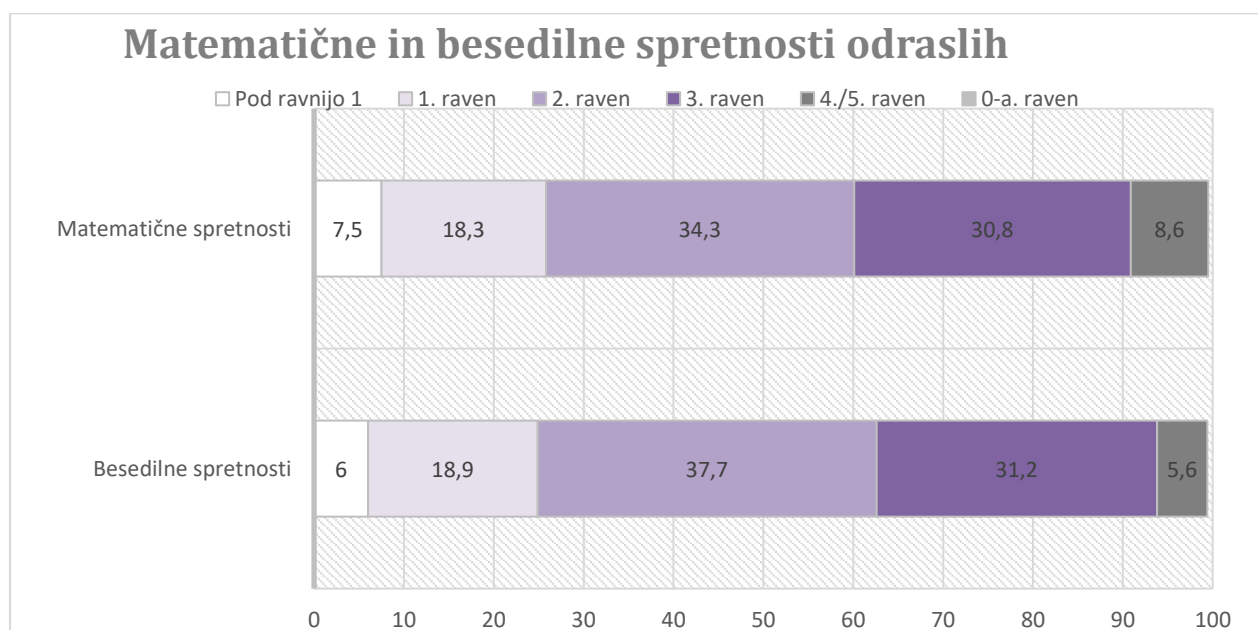
V raziskavo PIAAC so bile vključene države iz vsega sveta. Gre za mednarodno raziskavo, ki poteka pri OECD, ob podpori Evropske komisije¹. Doslej je v mednarodni raziskavi PIAAC sodelovalo več kot 200.000 odraslih prebivalcev.

Raziskava je potekala v več krogih sodelujočih držav. Slovenija se je pridružila drugemu krogu. V letih 2013 in 2014 je slovenski konzorcij² izpeljal pilotno in glavno raziskavo. Ciljno skupino so predstavljali prebivalci stari od 16 do 65 let. V Sloveniji je bilo vključenih 5165 odraslih oseb. K sodelovanju so bili povabljeni naključno izbrani posamezniki iz Registra slovenskega prebivalstva, ki so bili enakomerno zastopani po spolu, starosti in kraju bivanja.

Raven spretnosti odraslih v Sloveniji

Za lažjo interpretacijo podatkov so bile lestvice za merjenje spretnosti v Sloveniji razdeljene v 'ravni spretnosti', ki so definirane s posameznimi razponi točk. Za besedilne in matematične spretnosti je definiranih šest ravni (raven od 1. do 5. in pod 1. ravno) ter štiri za reševanje problemov v tehnološko bogatih okoljih (od 1. do 3. ravni in pod 1. ravno).

Slika 1: Matematične in besedilne spretnosti odraslih v Sloveniji od 16. do 25. leta starosti

Vir: Raziskava spretnosti odraslih (PIAAC) (2012, 2015)

Več kot polovica odraslih Slovencev se je uvrstila na najnižjih ravneh (pod 1. raven, 1. in 2. raven) besedilnih in matematičnih spretnosti. Slabih 40 % je doseglo 3. raven in več. Dobra polovica odraslega prebivalstva po kriterijih OECD nima ustreznih spretnosti za neovirano delo in življenje v družbi znanja.

¹ Pod okriljem OECD so bile dosedaj izpeljane tri raziskave o pismenosti odraslih: IALS (International Adult Literacy Survey), ALL (Adult Literacy and Lifeskills Survey) in PIAAC.

² V Sloveniji je izvajal projekt konzorcij partnerskih ustanov: Andragoški center Slovenije (vodilni partner), Statistični urad RS ter tri fakultete Univerze v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede, Ekonomska fakulteta in Filozofska fakulteta.

Raziskava PIAAC je pokazala, da je korelacija med dosežki v besedilnih in matematičnih spretnostih v Sloveniji visoka (0,88).

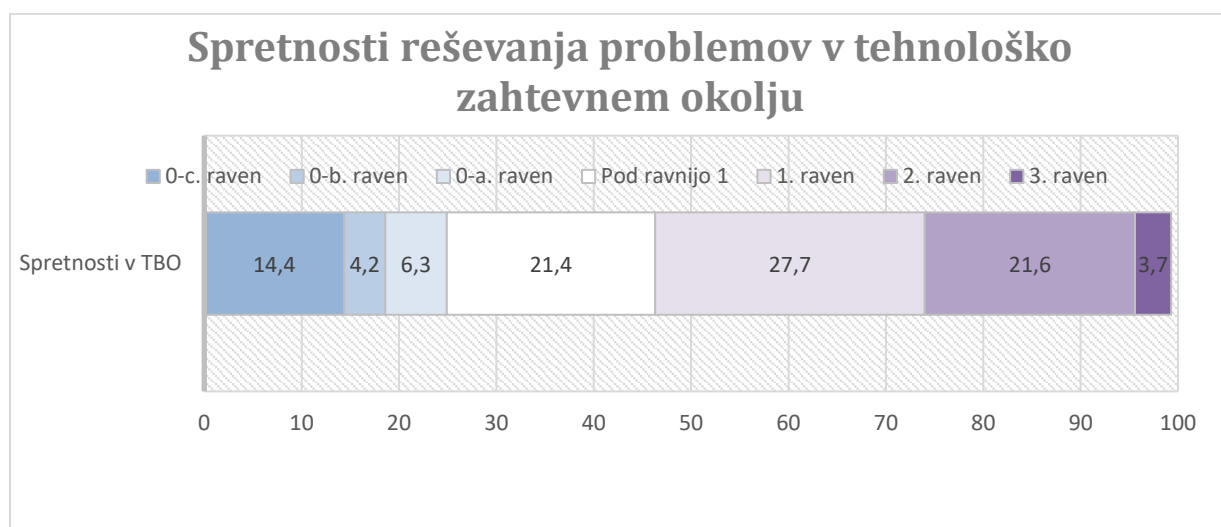
Odrasli, ki so se uvrstili na 1. ali pod 1. ravno *besedilnih spretnosti* so pokazali, da obvladajo le osnovno besedišče, kjer je malo ali nič motečih informacij ter razumejo in uporabljajo besedilo, ki nima nobenih značilnosti, ki so lastne digitalnim besedilom.

Odrasli na 2. ravni lahko razumejo in uporabljajo besedilo, kjer je lahko prisotnih nekaj nasprotujočih informacij ter so zmožni navigiranja v digitalnem besedišču.

Odrasli, ki so se uvrstili na 1. ravni *matematičnih spretnosti*, so pokazali, da obvladajo praviloma enostavne matematične postopke in osnovne aritmetične operacije, kjer je vsebina jasna z malo ali nič motečimi informacijami. Pri šteju in razvrščanju osnovnih matematičnih operacij praviloma uporabljajo le en korak.

Odrasli z matematičnimi dosežki na 2. ravni pa razumejo in uporabljajo matematične vsebine z malo motečimi informacijami, da bi rešili problem pa lahko uporabljajo dva ali več korakov pri računanju – ravno tako lahko interpretirajo enostavne prikaze in statistike.

Slika 2: Spretnosti odraslih od 16. do 25. leta starosti za reševanje problemov v TBO v Sloveniji

Vir: Raziskava spretnosti odraslih (PIAAC) (2012, 2015)

Delež odraslih, ki dosega višje ravni reševanja spretnosti v tehnološko bogatem okolju (2. in 3. raven) v Sloveniji je 25,3 %, v državah OECD pa je nekoliko višji (31 %). In obratno, delež odraslih brez izkušenj z računalnikom je v Sloveniji 18,6 %, v državah OECD pa je ta nižji (14,6 %) (Raziskava spretnosti odraslih: Metodologija in rezultati 2016).

Naloge, ki jih lahko rešujejo odrasli, ki dosegajo 'pod 1 ravno' spretnosti reševanja problemov v TBO temeljijo na jasno opredeljenih problemih ter vključujejo eno samo operacijo na zaslonu. Naloge ne

zahtevajo posebnega sklepanja, povezovanja in spreminjanja informacij. Odrasli, ki obvladujejo naloge na '1 ravni' spretnosti v TBO lahko izvajajo operacije s pomočjo splošno dostopnih in poznanih aplikacij. Naloge pa vključujejo malo korakov in majhno število operatorjev.

Lahko sklepamo, da so na vseh treh področjih delež odraslih, ki so dosegli 4./5. raven spretnosti manjši kot 10 procentov. Med odraslimi, ki so dosegli 1. raven ali manj je pri besedilnih spretnostih 24,9 %, pri matematičnih spretnostih 25,3 % in pri reševanju problemov v tehnološko bogatem okolju 74 %.

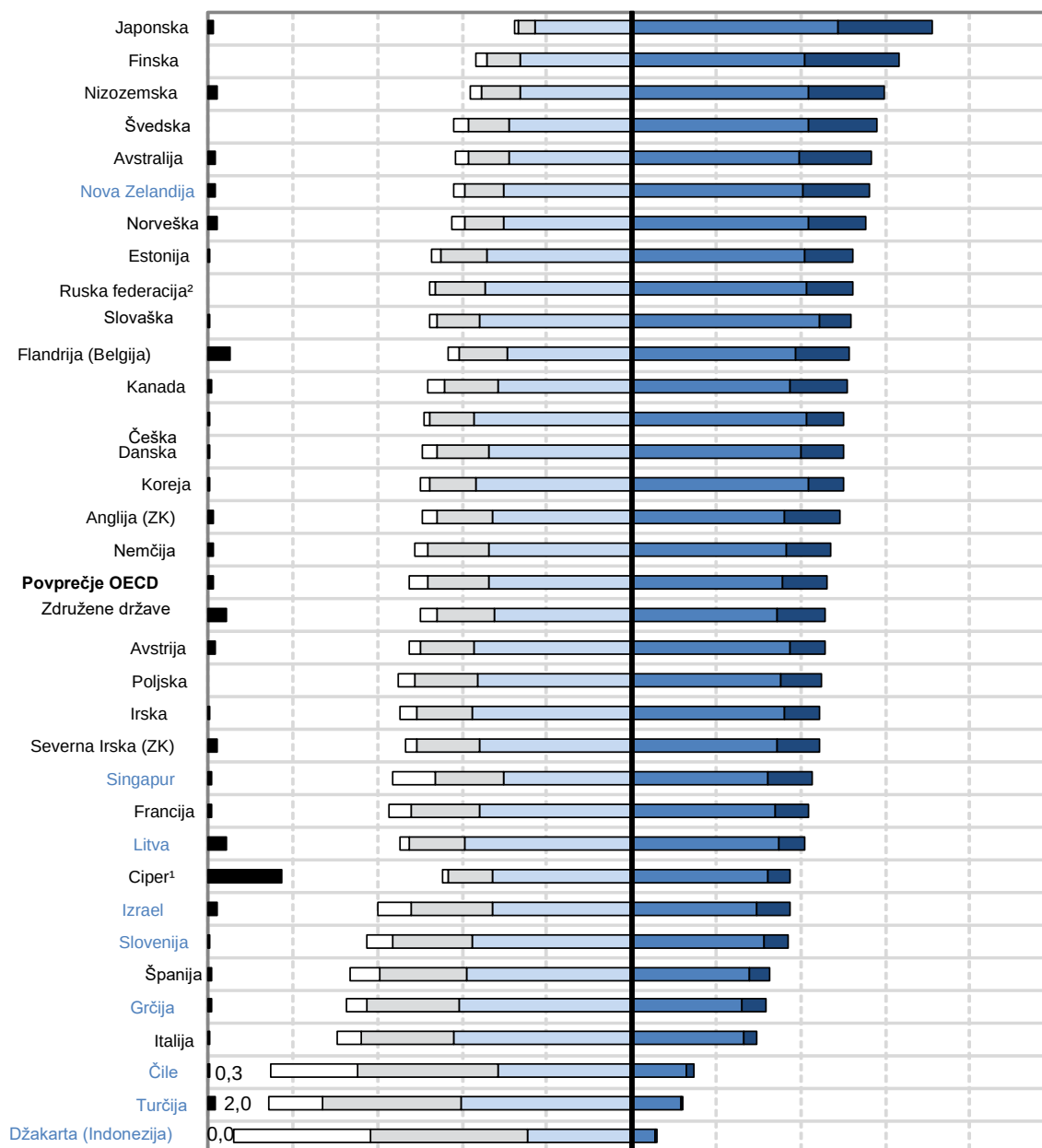
Slovenski podatki o spretnostih v mednarodnem okolju

Pri prikazovanju primerjalnega stanja spretnosti smo se fokusirali na prikaz besedilnih spretnosti iz več razlogov. Besedilne spretnosti so najbolj vpete v življenje in delo odraslih ter so osnova za razvoj in uporabo matematičnih in spretnosti reševanja problemov v TBO. V dosedanjih publikacijah OECD (Literacy in the Information Age, 2000, Skills matter: Further Results from the Survey of Adult Skills) so prikazane predvsem besedilne spretnosti; ne nazadnje je korelacija med dosežki besedilnih, matematičnih in spretnostih reševanja problemov v TBO v Sloveniji dokaj visoka.

Slika 3: Besedilne spretnosti odraslih od 16. do 25. leta starosti v sodelujočih državah

Besedilne spretnosti odraslih

Delež odraslih po ravneh na področju besedilnih spretnosti

1. Opomba Turčije:

Informacije v tem dokumentu, ki omenjajo Ciper, se nanašajo na južni del otoka. Na otoku ni enotne oblasti, ki bi zastopala tako turške kot tudi grške Ciprčane. Turčija priznava Turško republiko Severni Ciper (TRSC). Dokler se pod okriljem Združenih narodov ne najde trajne in nepristranske rešitve, bo Turčija vztrajala pri svojem stališču v zvezi s ciprskim vprašanjem.

Opomba držav članic Evropske unije, ki so članice OECD in Evropske unije: Republiko Ciper priznavajo vse članice Združenih narodov z izjemo Turčije. Informacije v tem dokumentu se nanašajo na področje, ki je pod dejanskim nadzorom vlade Republike Ciper.

2. Vzorec Ruske federacije ne vključuje populacije Moskovske mestne občine.

Opomba: Odrasli v kategoriji »Manjkajoči« niso bili sposobni podati dovolj osnovnih podatkov za določitev ravni spretnosti zaradi jezikovnih oziroma učnih težav ali motenj v duševnem razvoju (s pismenostjo povezan neodgovor).

Države in gospodarstva so navedeni v padajočem vrstnem redu glede na skupni delež odraslih, ki so dosegli 3. in 4./5. raven.

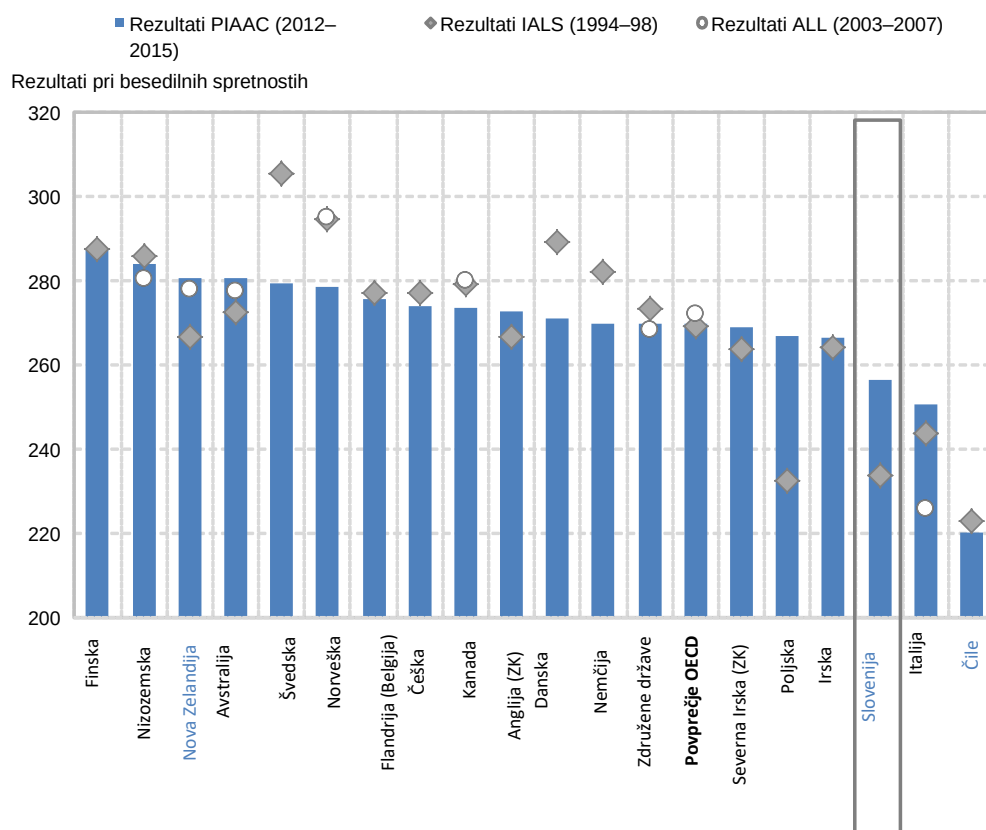
Vir: Raziskava spretnosti odraslih (PIAAC) (2012, 2015), tabela A2.1 (<http://dx.doi.org/10.1787/888933366458>)

Med državami, ki so sodelovale v 1. in 2. krogu raziskave PIAAC dosegajo najboljši rezultati Japonska, Finska, Nizozemska, Švedska, Avstralija, Nova Zelandija in Norveška. Gre za države z dolgo tradicijo izobraževanja odraslih, kjer je koncept vseživljenjskega učenja sprejet med večinskim delom prebivalstva. Slovenija dosega podpovprečne rezultate pri besedilnih spretnostih v primerjavi z drugimi državami. Slabši kot Slovenija so le Španija, Grčija, Italija, Čile, Turčija in Indonezija (Džakarta). Kljub primerjalno slabšim izidom je treba izpostaviti, da so se v Sloveniji bistveno izboljšali dosežki v zadnjih dveh desetletjih. To je prikazano v naslednjem grafu.

Slika 4: Spremembe rezultatov besedilnih spretnosti odraslih od 16. do 65. leta med raziskavami IALS, ALL in PIAAC

Spremembe rezultatov besedilnih spretnosti med raziskavami IALS, ALL in PIAAC

Povprečen rezultat besedilnih spretnosti v Mednarodni raziskavi pismenosti odraslih (IALS), Raziskavi pismenosti in življenjskih spretnosti (ALL) in v Raziskavi spretnosti odraslih (PIAAC)

Države so razvrščene v padajočem vrstnem redu glede na povprečen rezultat v Raziskavi spretnosti odraslih (PIAAC).

Vir: Raziskava spretnosti odraslih (PIAAC) (2012, 2015), Mednarodna raziskava pismenosti odraslih (IALS) in Raziskava pismenosti in življenjskih spretnosti (ALL), glej tabelo A2.10 (<http://dx.doi.org/10.1787/888933366458>)

Kljub temu, da je na repu glede dosežkov besedilnih spretnosti, so se po podatkih raziskave PIAAC besedilne spretnosti pri prebivalcih Slovenije v starosti od 16 do 65 let v zadnjih 16. letih izboljšali za 23

točk. Slovenija je na 2. mestu za Poljsko po napredovanju v besedilnih spretnostih, med državami, ki so sodelovale v raziskavah PIAAC in IALS, predvsem na račun mladih, ki imajo višje dosežke na vseh treh področjih. Podrobnejše analize so pokazale, da na raven spretnosti v Sloveniji najbolj vplivajo dosežena izobrazba, izobrazba staršev in starost.

Več informacij o spretnostih odraslega prebivalstva in raziskavi PIAAC je na voljo na <http://piaac.acs.si> in <http://www.oecd.org/skills/piaac/>.

Kontaktna oseba za področje: mag. Jasmina Mirčeva, jasmina.mirceva@acs.si

Informacijo pripravila: mag. Jasmina Mirčeva, jasmina.mirceva@acs.si

Viri:

Raziskava spretnosti odraslih: Metodologija in rezultati na kratko. (2016). http://piaac.acs.si/doc/pdf/Metodologija_rezultati_PIAAC_kratko.pdf.

Raziskava spretnosti odraslih: Vodnik za bralca. (2013). OECD. http://piaac.acs.si/doc/images/publikacije/Vodnik01_final_TISK%20zadnja_za%20spletno%20stran.pdf.

OECD. (2000). *Literacy in the Information Age, Final Report of the International Adult Literacy Survey*. OECD, Paris.

OECD. (2008). *The OECD Programme for International Assessment of Adult Competences*. OECD, Paris.

OECD. (2016). *Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills*. OECD Skills Studies, OECD, Paris. <http://www.oecd.org/skills/skills-matter-9789264258051-en.htm>.

OECD. (2016). *Survey of Adult Skills (PIAAC) (Database 2012, 2015)*. www.oecd.org/site/piaac/publicdataandanalysis.htm.